

KIPPENREN

DOMINIKANERS

bij

ALBERT HOUWER

Tekst: Elly Vogelaar
Foto's: Aviculture
Europe

Saaï worden ze nooit, onze fokkersbezoeken, want er is altijd wel weer iets nieuws of iets bijzonders te ontdekken en te bewonderen. Vandaag - een stille, donkere novemberdag, met de winter al weer voelbaar en onafwendbaar in de lucht - waren we welkom bij Albert Houwer in het Friese Oosterwolde; het enige dorp in Nederland waar Dominikaners gefokt worden.

Albert Houwer

Toen de familie Houwer 16 jaar geleden zijn intrek nam in deze rustieke boerderij, werd er al snel besloten om wat dieren aan te schaffen, want 4000 m² grond was toch wel wat veel om alleen maar op te 'tuinieren'. Toen er een aantal schapen en geiten een plaatsje hadden gekregen, was er nog steeds ruimte genoeg, dus Albert bedacht dat hij ook wel wat kippen wilde houden. Het moesten dan wel gróte kippen zijn, maar hij kende eigenlijk niemand met kippen. Een timmerman op zijn werk - Albert is nu met pensioen, maar destijds was hij hoofd technische dienst van een Zorginstelling - had wel een tip; zijn buurman had grote kippen. Samen met zijn vrouw ging Albert eens kijken op het opgegeven adres, maar het contact verliep erg stroef; kijken mocht dan wel even, maar de man had niets te koop. Ze moesten aan het eind van het jaar maar eens terug komen. Ondanks de koele ontvangst zeiden ze daar toch graag gebruik van te willen maken. Tot hun grote verbazing kregen ze na een week bericht dat ze tóch wat dieren konden krijgen.... Zo kwam Albert aan zijn eerste kippen - Brahma's en Jersey Giants - en zokwam hij ook aan een bijzondere vriend, want in de loop der jaren groeide het contact met deze man, Van Vondel, uit tot een hechte band. Van Vondel bleek een wat vreemde, eenzame man te

zijn. Hij haalde zijn kippen altijd uit Duitsland, sprak en schreef heel goed Duits, was geabonneerd op het Duitse pluimveetijdschrift *Geflügelbörse* en stelde ereprijzen beschikbaar op Duitse shows.

Links: Dominikaner haan met een van de hennen in de tuin bij Albert. De lichte kleur in kop en hals is veroorzaakt door lichtval.

Hij was altijd op zoek naar mooie kippen, liefst een bijzonder ras wat niet zo bekend was in Nederland. Als hij iets gevonden had wat hij wilde hebben, liet hij ze ophalen in

Duitsland door Henk van Dijk, een kippenfokker die bij hem in de buurt woonde. Geld speelde dan geen rol. En als de aardigheid er af was, kreeg Albert ze, en nam hij zelf weer andere kippen. Zelf showen met zijn kippen deed Van Vondel niet, maar hij wilde wél graag de resultaten zien van de nafok van 'zijn' dieren. Zodoende werd Albert lid van de plaatselijke vereniging Oosterwolde en Omstreken en pakte de kippenhobby serieus op. En mijnheer van Vondel was altijd zeer geïnteresseerd wat Alberts dieren op de show gedaan hadden. De Dominikaner is het laatste ras wat Albert van hem heeft overgenomen.

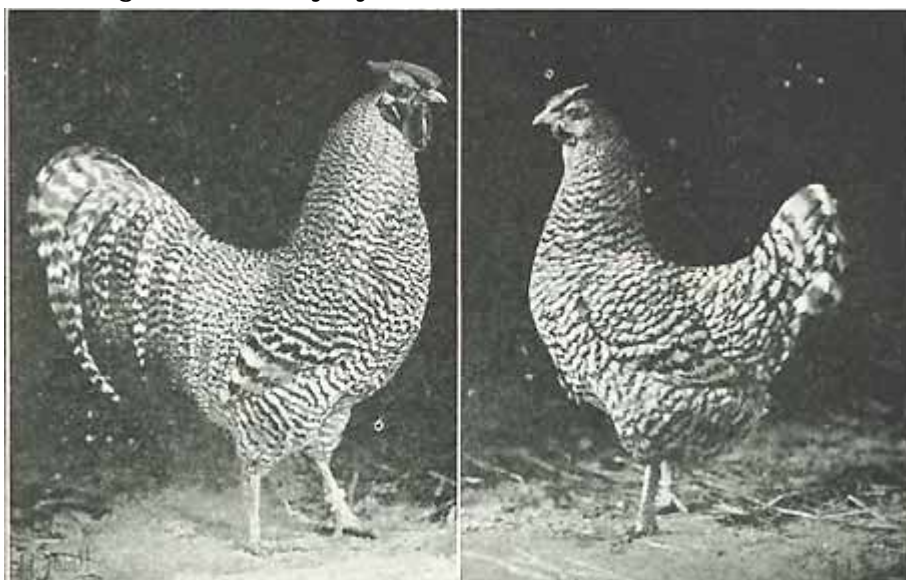
Historie van de Dominikaner

De Dominikaner is de Duitse 'versie' van het antieke Amerikaanse ras de Dominique. Over het ontstaan van dit ras in Amerika is niets met zekerheid te zeggen. Al in 1750 werd er melding gemaakt van een koekoekkleurige kip, misschien meegekomen met de eerste kolonisten, of misschien al veel eerder daar terecht gekomen. Het waren in die oude tijd vooral de kolonisten die de kippen bij huis gingen houden vanwege het vlees en de eieren, maar ook voor de veren, die gebruikt werden voor bedden en kussens.

Lange tijd werd het woord '*dominique*' gebruikt voor 'gestreept' of 'koekoek' bij diverse rassen; zo sprak men bijvoorbeeld van Dominique Leghorns. Er blijkt ook nog een klein koekoekkleurig vechthoentje te hebben bestaan in de Dominikaanse Republiek, maar men is het wel met elkaar eens dat dit hoentje niets met 'De Dominique' te maken heeft. Hoogst waarschijnlijk is het toch wel de kleur/tekening waardoor ook de Dominique in eerste instantie zo genoemd werd.

Hoe dan ook, na jarenlange selectie op nuteigenschappen was er een vrij uniforme kip ontstaan, met koekoektekening en een rozekam.

Rechts: Tekening van de Amerikaanse Dominiques van A.O. Carter uit Maine, begin 1900 gemaakt door Sewell. Aan de hand van deze tekening maakte Schilling in 1914 de standaardtekening.

In 1849, op de eerste Amerikaanse Pluimveetentoonstelling in Boston, waren er een aantal Dominiques te bewonderen. Begin 1874 waren ze dusdanig doorgefokt qua type en formaat, dat er een standaardomschrijving van gemaakt kon worden en ze met de naam 'Dominique' werden opgenomen in de eerste Pluimveestandaard. In 1913 werden er door A. Q. Carter uit Maine, een paar zó perfecte Dominiques geshowd dat een haan en een hen van deze dieren vereeuwigd werden als rastekening voor de *American Standard of Perfection* van 1915. Deze tekening, eerst van de hand van Sewell, later opnieuw getekend door Schilling heeft tot de uitgifte van de nieuwe standaard in 1983 gediend als ideaal.

Inmiddels waren er al rond 1900 Dominique hoenders naar Duitsland geëxporteerd. Het ras werd daar enorm populair en was in trek bij veel pluimveebedrijven vanwege de goede leg. Al vanaf het begin fokten de Duitsers meer richting een slanker en langgerechter type in plaats van het compacte, zwaardere Amerikaanse type; dat gebeurde door inkruisen van o.a. Sumatra's. Ook probeerde men de koekoektekening te verfijnen in een streep-tekening, zoals bij de Plymouth Rocks, maar daaraan ging het ras bijna te gronde, zodat er in 1931 besloten werd om de koekoektekening definitief vast te leggen in de standaardomschrijving.

Rechts: De Dominikaners bij Albert zijn van het 'Duitse' type, wat goed zichtbaar is op deze foto.

Al met al is het toch een andere kip geworden dan de Amerikaanse en dus is het goed dat ze een andere naam hebben gekregen: de Dominikaner. Toen ze als nuthoen verdreven werd door de leghybriden, bleef er enkel belangstelling voor als sierras bij de sportfokkers. In Duitsland is er een speciaalclub voor de fokkers van dit ras, en sinds 2006 is het ook in Nederland erkend. Albert Houwer, waar we vandaag op bezoek waren, heeft de 'Duitse' Dominikaners.

Enige raskenmerken

Dominikaners zijn middelgrote, krachtig gebouwde kippen, levendig van aard. De borst wordt vol en hoog gedragen. De romp is lang, met iets afhellende ruglijn en goed aangetrokken vleugels. De staarhoek is vrij vlak, de goed ontwikkelde staart is mooi gespreid en heeft lange, goedgevormde sikkels en zadelferen. De bevedering is glad en vast aanliggend.

De kop van de Dominikaner is klein – zoals bij Aziatische vechtrassen – en heeft een smalle, lage rozekam met een korte, rechte kamdoorn. De snavel is geel, de oogkleur oranje-rood en de oorlellen zijn rood. De pootkleur is geel. De hennen zijn wat voller

van bouw en hebben een goed ontwikkelde legbuik. De staart is goed gespreid met vol bevederd zadel, zonder dat die bevedering ontardt in een 'zadelkussen'. De Dominikaners zijn alleen erkend in de koekoekkleur. De 'koekoekfactor' veroorzaakt witachtige banden op de grondkleur van een veer; bij de Dominikaners is elke zeer donkergrijze veer overdwars getekend met licht blauwgrijze banden. Omdat de koekoekfactor seksegebonden is en zodoende bij de (fokzuivere) haan dubbel voorkomt, zijn de lichte banden bij de haan 2x zo breed als bij de hen. De lichte banden zijn bij de koekoek Dominikaner haan ongeveer even breed als de donkere, maar bij de hen is de verhouding tussen de lichte en donkere banden als 1:2, dus de hen zal altijd donkerder tonen dan de haan. Deze tekening behoort onscherp te zijn, want anders spreken we van 'gestreept'.

Bij gestreept (denk aan de Plymouth Rock) moeten de banden scherp begrensd zijn, en de lichte band is helderder van kleur.

Bovendien is daar zelfs het dons duidelijk gestreept, wat bij de koekoektekening niet het geval moet zijn.

Bij de Dominikaners is er toch wat tekening in het dons zichtbaar en toegestaan. De algehele indruk is een heldere koekoekkleur, zonder dat de tekening te scherp en regelmatig wordt.

De Dominikaner haan weegt 2 tot 2,5 kilo, en is daarmee 800 gram lichter dan de Amerikaanse

Dominique. De hen weegt 1,75 tot 2,25 kilo. De ringmaat is 20 mm voor de haan en 18 mm voor de hen. De eikleur is licht getint.

Albert over zijn dieren

Schape heeft Albert niet meer zo veel; er is er nu nog maar één Zwartbles schaap. Er loopt een kleinere ram bij, want dit schaap kreeg erg zware lammeren. Op de andere wei lopen Nubische geiten, daar heeft hij veel schik in en ook hier loopt er een bok bij. Als het wil lukken met deze Nubische geiten, wil hij zich meer gaan richten op de geitenfok. En de kippenfok natuurlijk. Zo zijn er in de afgelopen jaren een aantal verschillende rassen bij Albert geweest. Hij begon met Brahma's, een paar van Van Vondel, maar later aangevuld met wat dieren van een andere fokker. Die Brahma's zijn er nog steeds; hij vindt het nog altijd een heel mooie kip, en met dit ras heeft hij ook concurrentie op de

show, dat is toch wel leuker. Ze zijn van behoorlijke kwaliteit, en dat was niet altijd het geval met de rassen die hij had. Zo kregen zijn Bielefelders na enkele jaren erg smalle pennen, waarna hij ze weg gedaan heeft. De Jersey Giants waren ook geen blijvertjes.

Links: De Nubische geiten.

Maar de Dominicaners spreken hem heel erg aan. Van Vondel haalde ze bij Erich Kowert in Melle, Duitsland. Dat is de voorzitter van de Duitse speciaalclub. De familie Kowert fokt al sinds 1919 Dominicaners, dat is heel bijzonder natuurlijk. Ze hebben ook de Dominicaner kriel gecreëerd en laten erkennen in Duitsland. Van Vondel kocht daar 2 hanen en 5 hennen; dat was het begin van de Dominicaners in Nederland. Hij heeft er een aantal

nakomelingen van gefokt - dat deed hij wel vaker als hij een nieuw ras had aangeschaft, maar daarna gingen die dieren dan naar een handelaar, want hij wilde niet dat ze bij 'fokkers' terecht kwamen. Albert kreeg er 1 haan en 4 hennen van. Inmiddels heeft hij al heel wat Dominicaners gefokt en ze ook ter erkenning gebracht. Een aantal Dominicaners loopt nu op de Zorgboerderij in Oosterwolde, waar E. de Boer zich bezig gaat houden met de fokkerij. Het is van belang dat er meer fokkers met dit ras bezig gaan, want anders blijft de basis veel te smal. En een beetje competitie op de shows maakt het natuurlijk ook spannender.

Links: De wit zwartcolumbia Brahma's.

Verzorging en fokkerij

Op het ogenblik heeft hij 2 foktomen van de Brahma's en ook 2 van de Dominicaners, met elk 1 haan en 5 hennen. Ondanks dat de Dominicaner vroeger zo'n geroemd legras was, vindt Albert het geen bijzonder goede leggers, en bij hem zijn het ook geen winterleggers. In januari, na de Noordshow in Zuidlaren, begint hij met bijlichten. Niet 's morgens, maar hij kiest er voor om het 's avonds langer licht te laten zijn voor de kippen. Als de leg goed op gang komt, gaat hij broedeieren sparen. Hij wil graag vroeg broeden en liefst al eind maart kuikens

hebben, zodat ze het hele voorjaar en de zomer kunnen benutten om goed uit te groeien. Dat geldt zeker voor de Brahma's; zulke grote dieren hebben heel wat tijd nodig. Maar dat lukt niet altijd. Afgelopen voorjaar heeft hij 3 keer ingelegd in zijn broedmachine, steeds 35 à 40 eieren, met uiteindelijk maar 16 kuikens. Veel eieren waren onbevruucht, maar ook stierven er veel kuikens in het ei op de

18e dag, zonder dat hij daar een reden voor gevonden heeft. Eerdere jaren verliep het uitbroeden zonder problemen.

De kippen worden gevoerd met Garvo legkorrels, daar zit extra caroteen in voor gele poten. De kuikens krijgen Garvo opfokkorrel. Bij Garvo kan je ook terecht als er vragen zijn over de verzorging van de kippen; ze nemen altijd de tijd om je zo goed mogelijk advies te geven.

Bij de kuikens van de Dominikaner is al direct na het uitkomen te zien of het hanen of hennen zijn. De haantjes van koekoekkleurige kuikens hebben lichtgekleurde vlekjes op hun kop, ook de donskleur is lichter dan die van de hennetjes, bovendien hebben de hennetjes wat donkerdere pootjes. Maar de methode is niet 100% betrouwbaar.

Dominikaners zijn mooie, sierlijke kippen, zegt Albert, maar ze zijn heel anders dan de Brahma's. Als er mensen komen om kippen te kopen, vertelt hij dat er eerlijk bij. Wie een rustige kip zoekt, kan beter een Brahma kiezen, want Dominikaners kunnen goed vliegen en hebben een afrastering van 2 m. hoog nodig. Bovendien willen sommige hanen wel eens wat agressief zijn. Hij vindt dat zelf geen probleem; ze verdedigen hun hennen en hij mag dat beetje extra pit graag zien.

Tentoonstellen

Albert showt zijn dieren meestal alleen op de clubshow van Oosterwolde en Omstreken, en op de open show in Jubbega. Ook de Dominikaners had hij destijds gewoon ingezonden op de show in Jubbega; hij wist helemaal niet dat ze niet erkend waren in Nederland. Gelukkig werden ze door keurmeester Hoving gewoon gekeurd; een volgeschreven keurkaart met als predicaat N.E. (niet erkend). Zo wist hij meteen hoe de kwaliteit was, en dat viel zeker

niet tegen! Omdat ze al in Duitsland erkend zijn, bleek het niet zo'n lange weg te zijn om het ras ook in Nederland te laten erkennen. Hij moest ze eerst op een

'open show' laten keuren door 2 keurmeesters en als die positief advies gaven, konden ze aansluitend op de Noordshow ter erkenning ingezonden worden. Zodoende stuurde Albert in oktober 2005 op de show van Jubbega het vereiste aantal Dominikaners in, 4 stuks; haan en hen, oud en jong, met een Nederlandse ring. Ze haalden gemiddeld ZG op alle onderdelen en op de Noordshow van januari 2006 werden de Dominikaners in Nederland erkend.

Links: Ook de Brahma's scoren meestal hoog op de tentoonstelling, geen wonder, want zoals u ziet op de foto is dit een prachtige hen met een karakteristieke Brahma kop.

Rechts boven en links: Alle kippen hebben zeer ruime binnenhokken, maar als ze willen, kunnen de hele dag naar buiten. De Brahma's en Dominikaners hebben wel een gescheiden uitloop.

Kort na ons bezoek haalde een van zijn hennen ZG-95 en een haan F-96 op de show in Oosterwolde, waar de bekende fotograaf Klaas v.d. Hoek ze even speciaal voor ons op de foto heeft gezet.

Foto's genomen op de tentoonstelling 2008 Oosterwolde & Omstreken, door Klaas v.d. Hoek.

Tot slot

Voordat we weer op pad gingen – de Novemberdagen zijn kort en we hadden hier in Friesland nóg een kippenfokker op ons lijstje staan, daarover leest u de volgende keer - liet Albert ons nog een foto zien (zie onder), en zei: "Dit is mijn-

heer van Vondel; hij is 2 jaar geleden overleden. Het was een bijzondere man, goed van verstand, al was zijn denkwijze soms heel erg zwart-wit. Ik ben toch blij dat ik hem heb leren kennen en had ook respect voor hem. We namen hem zelfs ook af en toe mee uit toeren, dat stelde hij erg op prijs. De Dominikaners houd ik nu als nagedachtenis aan Van Vondel; ik heb hem beloofd dat ik zou zorgen dat het ras verder kwam. Met Henk van Dijk is al afgesproken om 'nieuw bloed' te gaan halen in Duitsland. Ik zou het heel leuk vinden als er meer fokkers met dit ras aan de slag zouden willen gaan".

Als u interesse heeft om Dominikaners te gaan fokken, kunt u Albert's adresgegevens of emailadres opvragen bij de redactie, op redactie@aviculture-europe.nl

De Duitse speciaalclub heeft geen website, maar dit zijn de contactgegevens: Erich Kowert, Voorzitter SV der Dominikanerzüchter, Westhoyeler Str. 54, 49328 Melle, Duitsland. Email Erich.Kowert@t-online.de